

is fölismerete; de hogy Balassiról, mint lyrikusról nem tudhatott még annyit, mint mi újabbkoriak a radványi lelet óta, az csak nagyon természetes.

A munka kiállítására vonatkozó főbb észrevételeim a következők. Az interpunctio, kivált a befejező ívekben, meglehetősen pongyola s minthogy e fogyatkozást az eddigi akadémiai kiadványokban nem igen vettük észre, ez másképp nem magyarázható, mint elstetett nyomtatással. A mellett bizonyítanak a fönt elősorolt, sajtóhibából eredt téves helyeken kívül még ezek is: igazábban 159. l., *Berzsenyi* 341. l., *à priori* 385. l., *ügyekezett* 392. l. és *igyekezét* igyekezetét helyett a 393. lapon, ő hogy, hogy ő helyett a 404. lapon.

És most foglaljuk össze nézetünket Váczy munkájáról. A mi az anyag feldolgozását illeti, szerzőnk több helyütt nagyon is részletező, egyes pontokban viszont, mindenestre az adatok soványsága miatt, a szegénységig és homályosságig szűkszavú. Ez egyenetlenség még akkor is sokat rontana az életrajz klasszicitásán, ha Váczy egyébként értene a művészi jellemzés titkaihoz. Sajnos, hogy ez utóbbi tekintetben sem mondhatom a legkedvezőbb ítéletet. Hiszen kétségtelen, hogy hibátlanul jellemez, ellenmondás nincs benne, de előadása egészben véve híjával van annak, a mit melegségnek és művészi intuítionak szoktunk nevezni, a mi nélkül, tudvalevőleg, sikerülten jellemezni nem lehet. Életrajzából megértjük Berzsenyit, de nem látjuk; sejtjük, de nem érezzük közelségét. A munka stílje síma, világos; szerző kerüli a körmondatos s az egymásba fűzött mondatszerkesztést az egyszerű javára s e tekintetben kifogástalan; de viszont nem tagadható, hogy helylyel-közzel fölfért volna egy kis lendület és szemléletesség. Azonban ez alakjában is kétségtelenül hézagot pótol Váczy műve s e szerint határozott nyereség szegényes biographia-irodalmunkra nézve.

Nagyvárad.

Dr. Demek Győző.

Magyarország irodalma.

La Hongrie Littéraire et Scientifique par J. Kont, Paris, Ernest Leroux 1896. Kis nyolczadrét. VIII. és 460 ll.

Párisban legújabban Dr. Kont hazánkfiától, a Collège Rollin tanárától egy kötet jelent meg, melynek czélja a magyarhoni ezredéves ünnepélyek alkalmával a franczia közönségnek a magyar irodalmi, tudományos és nevelési dolgokról szabatos és hű képet nyújtani.

Szerző egy bevezetésfélében mindenek előtt rövid áttekintést ad a magyarok eredetéről és nyelvéről, és azonkívül a nemzet szellemi fejlődéséről, műveltségi történetéről körülbelül a múlt század második feléig. Ezt követi az „Első könyv“, melyben „Az irodalmi élet“ czíme alatt megismerteti az összes irodalmi, művészeti, műveltségi, nevelésügyi mozgalmakat Mária Terézia korától a Magyar Tudományos Aka-

démia alapításáig egy szakaszban, és egy öt alszakaszból álló második részben nagy és kisebb költőinlet, szépirodalmunkat, színpadunkat és szónokainkat 1830-tól napjainkig.

A „második könyv“-ben eseteli azután röviden két szakaszban „a tudományos élet“-et ismét az Akadémia alapításától napjainkig és megismerteti olvasóival az Akadémia és más a fővárosban székelő tudományos társulataink működését; de röviden végez azzal a sok vidéki társulattal, melyek oly hathatósan segítik előre ugyanazt az ügyet, mint a főváros hasonló egyesületei.

A „harmadik könyv“-ben végre leírja „az iskolai élet“-et ugyanabban az időközben, mint az első könyv, t. i. Mária Teréziától napjainkig, még pedig ezúttal a vidéki felsőbb tanintézetek, mint pl. a kolozsvári egyetem, figyelemre méltatásával.

A földolgozott anyag nagy tömege miatt és a tárgy természeténél fogva persze a munka nem ment minden hibától és hiánytól, de szerzőnek legfurcsább botlása talán az, hogy magyar származása daczára nem tudja azt, hogy „fogas“ egy a Balatonban élő jól ismert halfaj neve, nem pedig egy baltával ellátott sétatálczáé, — mint szerző állítja — mert ennek „fokos“ a neve.

Különbön nagy hálával tartozunk a szerzőnek mi, honfitársai, mert tisztább képet ad a francziáknak irodalmunkról és műveltségünkéről, mint a milyenhez eddig honfitársaik tollából szoktatva voltak.

Kr. L.

Burns költeményei fordításban.

Robert Burns in other tongues by William Jacks. Glasgow 1896. 8-rét XX és 560 ll.

Jacks e kötetben Burns, a skót költő költeményeinek fordításából ad egy válogatott gyűjteményt valami 18 különböző nyelvre, vagy tájsházákra lefordítva, köztük mintegy 15 költemény magyar fordításait is (a 290—326 ll.) Lévay Józsefnek tollából, még pedig azon gyűjteményből, melyet a Kisfaludy-társaság adott ki 1892-ben. A kiadó minden költemény fordított szövege elé rövid bírálatot csatol, kiemelve az illető fordítás jó oldalait és kimutatva esetleges hiányait, vagy botlásait. Egészben véve a kiadó nagy dícsérettel szól Lévay fordításairól és botlásai majdnem kivétel nélkül olyanok, melyek a skót Felföldön használatban levő tájsházák tökéletlen ismeretéből erednek. Így pl. Kóbor Tamás-ban Jankából, a leányból Jankót, fiút csinált a fordító s a hős nadrágjából (breeks = breeches) mellényt. A két eb című költeményben pedig nem érti meg s azért hibásan fordítja le a „ferlie“ szót. Egyes helyeken pedig félreérti a költőt, mint pl. a Szombat este a kunyhóban és a Bruce szózata című költeményekben; vagy pedig nagyon is bőven él a